

Sygn. akt: III AUa 1773/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2014 r. w Łodzi

sprawy **W. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 30 października 2012 r., sygn. akt: V U 1662/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1773/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 czerwca 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił W. G. prawa do emerytury z uwagi na brak wymaganego stażu 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od tej decyzji W. G. wniósł o zmianę decyzji i przyznanie emerytury wskutek uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w latach 1975 - 1996. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i (...) w K. wyrokiem z dnia 30 października 2012 roku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał W. G. prawo do emerytury poczynając od dnia 1 listopada 2011 roku.

Rozstrzygnięcie powyższe zapadło w wyniku ponownego rozpoznania sprawy. Pierwotnie wydanym wyrokiem z dnia 8 listopada 2011 roku (sygn. akt V U 787/11) Sąd Okręgowy w Kaliszu także zmienił decyzję ZUS i przyznał W. G. prawo do emerytury od dnia 1 listopada 2011 roku. W wyniku rozpoznania apelacji organu rentowego wyrok ten został uchylony, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, któremu zalecono uzupełnienie postępowania dowodowego w kierunku poczynienia ustaleń m.in., co do rodzaju czynności wykonywanych stale przez wnioskodawcę na poszczególnych stanowiskach pracy, jak też co do stanowisk pracy podległych mu pracowników.

Sąd Okręgowy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy ustalił, że W. G. urodził się w dniu (...)roku. Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udokumentował ogólny staż pracy w wymiarze 28 lat 3 miesięcy i 10 dni. W dniu 31 października 2011 roku

W okresie od 1 października 1974 roku do 30 czerwca 1996 roku ubezpieczony był zatrudniony w (...) w K., przekształconym w Przedsiębiorstwo Budowlano- (...) w K., kolejno na stanowiskach: zastępcy kierownika obwodu drogowego w okresie od 1 maja 1975 roku do 30 września 1975 roku, zastępcy kierownika grupy robót od 1 października 1975 roku do 30 kwietnia 1979 roku, kierownika obwodu drogowego od 1 maja 1979 roku do 31 marca 1982 roku, kierownika grupy robót od 1 kwietnia 1982 roku do 31 stycznia 1989 roku, kierownika (...)od 1 lutego 1989 roku do 30 czerwca 1996 roku. W dniu 2 lipca 1996 roku W. G. uzyskał świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie od 1 maja 1975 roku do 30 czerwca 1996 roku na stanowiskach wskazanych w wykazie A, dział XIV, poz. 24 zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 28 czerwca 1983 roku w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resoru komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej.

Z dalszych ustaleń Sądu wynika, że obwód drogowy był wydzieloną jednostką zajmującą się utrzymaniem dróg na danym terenie. Do zadań obwodu należało utrzymanie nawierzchni dróg, odtwarzanie nawierzchni uszkodzonej, remonty dróg, zapewnienie oznakowania poziomego i pionowego, dbałość o pobocza, tj. wycinka drzew i krzewów, wykoszenia. Prace te wykonywali robotnicy drogowi - kamieniarze, brukarze, asfalcjarze, malarze. W obwodzie były 2-3 brygady, które wykonywały prace w terenie, z jedną brygadą jechał w teren kierownik obwodu, a z drugą zastępca i każdy z nich nadzorował pracę robotników drogowych w terenie. Jednostką większą, niż obwód, było kierownictwo grupy robót. W przedsiębiorstwie, w którym pracował wnioskodawca zazwyczaj były dwa kierownictwa grupy robót. Zadaniem tych jednostek było utrzymanie dróg na terenie szerszym, niż obwód, także krajowych i wojewódzkich, modernizacja, duże remonty oraz budowa dróg. Kierownik (...) i jego zastępca nadzorowali w terenie wykonywanie pracy przez robotników drogowych: brukarzy, asfalcjarzy, operatorów sprzętu budowlanego. Prace administracyjne w obwodzie wykonywali referenci, a w kierownictwach grupy robót - specjalna jednostka do tego powołana.

Na podstawie pisemnych zakresów czynności zawartych w aktach osobowych W. G. Sąd Okręgowy ustalił, jakie szczegółowe obowiązki należały do wnioskodawcy jako zastępcy kierownika obwodu drogowego, zastępcy kierownika grupy robót, kierownika obwodu drogowego oraz kierownika grupy robót. Od 1 lutego 1989 roku ubezpieczony pracował jako kierownik (...)oraz (...)w Przedsiębiorstwie Budowlano- (...) w K.. Wytwórnia była jednostką, w której wytwarzano asfaltobeton i asfalt. W jej obrębie funkcjonowała betoniarnia i asfalcjarnia. Prace w tej jednostce wykonywali betoniarze i osoby wytwarzające asfalt. Kierownik wytwórni nadzorował bezpośrednio pracę tych osób i cały proces technologiczny wytwarzania mas do budowy oraz remontu dróg.

Sąd Okręgowy przyjął, że w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K. odwołujący cały czas pracował na budowach. Praca była zorganizowana w ten sposób, że wydzielone grupy pracowały na poszczególnych odcinkach, tam wykonywały czynności związane z nadzorem nad wytyczaniem obiektu, niwelowaniem terenu, robotami ziemnymi, podsypką piaskową, podbudową tłuczniową, układaniem warstwy ściernej itp. Grupami kierowali majstrowie, kierownicy obwodu, zastępcy kierownika obwodu. Kierownik grupy robót wykonywał takie same czynności, jak kierownik obwodu. Zajmował się wykonywaniem pomiarów, odbiorem dziennym robót, nadzorowaniem układania warstw pod asfalt, układaniem asfaltu, rozliczaniem pracowników i materiałów. Była to praca na budowie. Natomiast praca w charakterze kierownika (...)była pracą bezpośrednio przy nadzorowaniu procesu produkcji mas bitumicznych. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji uznał, że W. G. w okresie zatrudnienia od 1 maja 1975 roku do 30 czerwca 1996 roku pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach, o których mowa w wykazie A, dziale XIV, poz. 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W świetle § 2 tego rozporządzenia Rady Ministrów zakład pracy wydaje zaświadczenie o zatrudnieniu w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze na podstawie posiadanej dokumentacji. Natomiast w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalanie tych okresów również na podstawie innych dowodów, w tym

zeznań świadków. W rozpatrywanej sprawie przesłuchani świadkowie potwierdzili, że odwołujący w okresie od 1 maja 1975 roku do 30 czerwca 1996 roku stale i w pełnym wymiarze wykonywał taką pracę, jakiej dotyczy wystawione świadectwo. Tym samym W. G. spełnił sporną przesłankę 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych, wymaganą normą art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS. Dochodząc do tej konstatacji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję, z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., i orzekł jak w sentencji.

Wyrok ten zakwestionowany został w całości apelacją organu rentowego, w której ZUS wniósł o zmianę rozstrzygnięcia przez oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Wyrokowi zarzucił obrazę art. 32 ust. 1 oraz art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i art. 233 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów.

Zdaniem skarżącego, Sąd Okręgowy błędnie zakwalifikował prace na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez wnioskodawcę jako wykonywane w szczególnych warunkach. Ubezpieczony sam podał, że do jego obowiązków jako kierownika obwodu i zastępcy kierownika obwodu należało czuwanie nad bieżącym utrzymywaniem dróg, a więc drobna konserwacja, malowanie pasów poziomych na jezdni, utrzymywanie znaków pionowych. Takie czynności nie mogą być uznane za pracę w szczególnych warunkach, gdyż wnioskodawca nie sprawował dozoru na oddziałach lub wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Także jako zastępca kierownika obwodu odwołujący zajmował się między innymi kontrolą gospodarki materiałami, kontrolą stanu urządzeń, kontrolą dostaw i zaopatrzenia magazynów. Nadzorowanie takich prac nie mieści się w zakresie objętym poz. 24 działu XIV wykazu A załącznika do rozporządzenia RM z dnia 07.02.1983 roku.

Sąd Apelacyjny ustalił, że pracując w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K., w okresie od 1 maja 1975 roku do 30 września 1975 roku jako zastępca kierownika (...) oraz w okresie od 1 maja 1979 roku do 31 marca 1982 roku jako kierownik(...), W. G. nadzorował pracę robotników drogowych wykonujących wszelkie obowiązki przy utrzymaniu dróg, a więc nie tylko asfalcjarzy i bitumiarzy, ale także robotników zajmujących się malowaniem znaków, dbałością o pobocza, wykaszaniem drzew i krzewów itp. Natomiast jako kierownik grupy robót, jak też zastępca kierownika grupy robót wnioskodawca sprawował kontrolę jakości pracy oraz dozór inżynieryjno-techniczny wobec pracowników zajmujących się wyłącznie zakładaniem asfaltu na drogach. Na stanowiskach kierownika i zastępcy kierownika grupy robót pracował cały czas w terenie, bezpośrednio na budowach, nie wykonywał wówczas żadnych czynności biurowych (zeznania W. G. k. 95 odwrot i rejestracja dźwiękowa k. 96).

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest zasadna.

Zgodnie z regułą procesową wyrażoną w art. 382 k.p.c. Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału dowodowego zebranego w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Uzupełniające postępowanie dowodowe przed Sądem Apelacyjnym potwierdziło trafność wywodów skarżącego ZUS co do charakteru zatrudnienia W. G. na stanowisku zastępcy kierownika obwodu drogowego oraz kierownika obwodu drogowego, mimo to zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 roku uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Odnosząc się do samego warunku odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych należy wskazać, że zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) winien on wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie

A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia, prócz tego ma być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325; z dnia 19 września 2007r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329; z dnia 6 grudnia 2007r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008r., I UK 210/07, OSNP 2009/5-6/75, z dnia 24 marca 2009r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość zakwalifikowania tej pracy, jako wskazanej w konkretnej pozycji wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2011r., I UK 393/10 LEX nr 950426) oraz uznania, że praca taka była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W. G. ukończył 60 lat w dniu (...), jego ostatni stosunek pracy uległ rozwiązaniu w dniu 30 października 2011 roku. Staż ogólny ubezpieczonego w dniu 1 stycznia 1999 roku wynosił 28 lat, 3 miesiące i 10 dni. Postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji, poszerzone w drugiej instancji, nie pozostawia wątpliwości, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się również wymaganym okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, gdyż pracując w Przedsiębiorstwie Budowlano- (...) w K. w okresie od 1 maja 1975 roku do 30 czerwca 1996 roku był zatrudniony w warunkach szczególnych łącznie ponad 15 lat, tj.:

- od 1 października 1975 roku do 30 kwietnia 1979 roku jako zastępca kierownika grupy robót (3 lata i 7 miesięcy);
- od 1 kwietnia 1982 roku do 31 stycznia 1989 roku jako kierownik grupy robót (6 lat i 10 miesięcy);
- od 1 lutego 1989 roku do 30 czerwca 1996 roku jako kierownik (...) (7 lat i 5 miesięcy).

Natomiast okresy zatrudnienia na stanowisku zastępcy kierownika obwodu drogowego oraz kierownika obwodu drogowego nie mogą być zaliczone do stażu pracy w warunkach szczególnych, ponieważ W. G. nadzorował wówczas pracę wszystkich robotników drogowych zatrudnionych przy utrzymaniu nawierzchni dróg, odtwarzaniu nawierzchni uszkodzonej, remontach dróg itd., a więc wykonujących nie tylko prace wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, jaką jednostką był obwód drogowy i jakie zadania realizowali pracownicy obwodów, jednakże z ustaleń tych nie wprowadził właściwych wniosków co do warunków i charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawcę. Tymczasem pod poz. 24 działu XIV wykazu A załącznika do rozporządzenia wymieniona została „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”. Brak jest w materiale dowodowym rzeczowych podstaw do uznania, że podlegający W. G. pracownicy obwodów drogowych wykonywali w przeważającej większości prace zaliczone do warunków szczególnych. Sąd nie ustalił struktury zatrudnienia nadzorowanych pracowników, co mogłoby uprawniać wyprowadzone wnioski. W obwodach drogowych tylko w pewnym zakresie dokonywano odtwarzania nawierzchni dróg (prace asfalcjarzy), poza tym robotnicy drogowi zajmowali się całym wachlarzem innych prac w ramach utrzymania i dbałości o stan dróg, głównie pracami porządkowymi i konserwatorskimi. Takie czynności, jak: malowanie znaków, czyszczenie poboczy, zapewnianie oznakowania pionowego i poziomego, itp. nie należą do prac wymienionych w wykazie A, w którym w ogóle nie uwzględniono zatrudnienia na stanowisku robotnika drogowego. Nadto ubezpieczony w swych zeznaniach złożonych w postępowaniu apelacyjnym przyznał, że pracując jako kierownik obwodu i zastępca kierownika obwodu drogowego sprawował dozór nad wieloma robotnikami, którzy nie byli zatrudnieni na stanowiskach zaliczonych do warunków szczególnych, a pracę na stanowisku wymienionym pod poz. 24 działu XIV wykonywał jako kierownik grupy robót, zastępca kierownika grupy robót oraz kierownik (...). Twierdzenie to ma pełne oparcie w materiale dowodowym, nadto apelujący ZUS tym ustaleniom i wnioskom Sądu Okręgowego nie przeciwstawił żadnych rzeczowych argumentów,

skupiając się w motywach środka odwoławczego na zakwestionowaniu ustaleń co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku kierownika obwodu i zastępcy kierownika obwodu drogowego.

Kierownictwo Grupy (...) w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K. było większą jednostką, niż obwody drogowe, zajmowało się dużymi remontami oraz budową dróg, także krajowych i wojewódzkich. Kierownik (...) oraz zastępca kierownika pracowali wyłącznie w terenie sprawując kontrolę jakości i dozór techniczny nad pracownikami zatrudnionymi jako asfalcjarze, bitumiarze, brukarze, operatorzy ciężkiego sprzętu budowlanego; nie wykonywali prac administracyjnych, cały czas spędzali na poszczególnych odcinkach budowy lub remontu bezpośrednio przy procesie produkcyjnym. Zatem ta praca, którą ubezpieczony wykonywał łącznie przez 10 lat i 5 miesięcy spełnia kryteria kontroli i dozoru w oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace wykonywane w wykazie (w dziale IX poz. 4, 5, 6). Nie ma też żadnych wątpliwości, że warunki te spełnia zatrudnienie na stanowisku kierownika (...) (7 lat i 5 miesięcy). W wytwórni wnioskodawca sprawował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy bezpośredni dozór techniczny i kontrolę jakości pracy bitumiarzy. Sąd Okręgowy dokonał wyczerpujących ustaleń w tym przedmiocie na podstawie zgodnych zeznań świadków, odwołującego oraz analizy dokumentów osobowych i ocena tego materiału dowodowego w pełni odpowiada kryteriom logiki, doświadczenia oraz merytorycznej poprawności, toteż mieści się w granicach swobody zawarowanej normą art. 233 § 1 k.p.c., nadto apelujący oceny w tym przedmiocie nie zakwestionował.

Poprawne ustalenia faktyczne i wyprowadzone z nich wnioski w przedmiocie warunków i charakteru pracy ubezpieczonego na stanowiskach: kierownika grupy robót, zastępcy kierownika grupy robót oraz kierownika (...), implikują właściwą subsumcję. Skoro W. G. w dniu 1 stycznia 1999 roku posiadał staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat, ostatni stosunek pracy rozwiązał z dniem 31 października 2011 roku, to nabył prawo do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2012 roku) - poczynając od dnia 1 listopada 2011 roku. Stwierdzając powyższe Sąd drugiej instancji bezzasadną apelację organu rentowego oddalił, z mocy art. 385 k.p.c.